

ves, bokros, kis részen bozótos. Első említését Wosinsky Mórnak köszönhetjük. Ő kettős sáncgyűrűvel körülvett kúp alakú hegyet ír le.

A korábbi években igen sűrű bozót fedte a vár nagy részét, ezért kutatásra alkalmatlan volt. Első felmérését 1993-ban készítettük el (Nováki Gyula–Miklós Zsuzsa). Akkor a bozót miatt nem mindenütt tudtunk részletes megfigyelést tenni, 1993-as felmérésünk szerint a kúp a hegy folytatása felől, a keskeny nyeregből kb. 1,0 m-rel emelkedik ki. Itt két terasz van, a felsőnek a külső szélén alacsony sánc is van. Az ÉK-i oldal igen meredek, itt nincs erődítés.

2002 tavaszán a hegy Ny-i oldalán és a vár D-i végénél fakitermelést végeztek. Több fát kivágtak a várban is. Ennek eredményeként tavasszal elég jól áttekinthető volt az erődítés. Leletet azonban akkor sem találtunk. Az erődítés vonala kirajzolódott.

A felszíni megfigyelések alapján a földvár nagy valószínűséggel Árpád-kori. Alapterülete kb. 14×25 m (0,035 ha).

A 2002. évi szondázó ásatás segítségével egyrészt a vár korát, másrészt az erődítés szerkezetét szerettem volna pontosítani. Egy É–D-i irányú kutatóárokka-
l akarom teljes metszetet nyerni. Az árkok kijelölésekor azonban figyelembe kellett vennem a meglévő és a már kivágott fákat. A 33 m hosszú I. árokban a 20–60 cm vastag humusz alatt a fokozatosan sárguló lösz mutatkozott. Csupán két helyen találtunk kis gödröt, amelyekre igen halvány elszíneződés utalt. Az árok É-i vége közelében bukkant elő egy kelta hamvasztásos sír: a kézzel formált fazékban az emberi hamvakon kívül vaslánc volt. A fazék mellett pedig egy ép és egy erősen roncsolt boka-
percec hevert. Emberi hamvak a fazékon kívül is előfordultak.

A II. árokkal a belső árok ÉNy-i részét vágtuk át. A lapos aljú árok alját a jelenlegi felszíntől 190 cm mélységben értük el.

A III. árokkal a belső árok D-i szakaszát vágtuk át. Itt a szintén lapos aljú árok alja 70 cm mélységben bon-
takovozott ki.

Az ásatás során – a kelta síron kívül – bronzkori leletek kerültek felszínre. Annak ellenére, hogy középkori leletek nem kerültek elő, típusa alapján ez a vár Árpád-kori lehet. A leletek hiánya arra utal, hogy a várat – ha egyáltalán elkészült – nem lakták. Befejezetlenségét jelzi az is, hogy az árkok sekélyek, lapos aljúak, holott domb- és hegyvidéken mély V-alakúak szoktak lenni.

MIKLÓS ZSUZSA

95. Felsőpakony, Attila utca és Géza fejedelem utca (Pest megye) A

2002. október 3-án helyszíni szemlét végeztem a területen, mert telektulajdonosok építkezés során edénytöredékeket találtak, s erről bejelentést tettek. Az Attila u. ÉK-i oldalán vezetékárokot ástak, a változó vastagságú

humuszos, részben kevert rétegben, az alatta lévő homokos altalajban régészeti jelenséget nem tapasztaltam. Az utca ÉK-i oldalának DK-i kétharmadán lévő telkeken leletet nem találtam. A 966 hrsz. telektől ÉNy-ra, és a 955 hrsz. telken néhány cserepet találtam. DK felé, a 967–968 hrsz. telkeken sok lelet volt a felszínen. A Géza fejedelem u. mentén a 962–956 hrsz. telkeken, és az utca túloldalán, a 938–941 hrsz. telkeken találtam cserepeket. A lelőhely ÉNy-i feltételezhető folytatása a korábbi belterületi részen már beépült. A késő avar telep eredeti kiterjedése részben a nem hozzáférhető (építkezés, sűrű gyom) telkek miatt, részben a tereprendezés miatt bizonytalan. Az erdőtelepítés, majd erdőirtás és tereprendezés kövekeztében a lelőhely nagyrészt már elpusztulhatott.

DINNYÉS ISTVÁN

96. Fonyód, M7 autópálya csomópont

(Somogy megye) Ő, Rő, Á, Kö

2002. február 14-én terepbejárást végeztünk az úgynevezett fonyódi csomópontban. Célunk a leendő nyomvonalon és csomópontban, valamint az üzemmnökség területén levő esetleges régészeti lelőhelyek megállapítása volt. Kérdés volt, hogy a nyomvonal-korrekció, azaz a nyomvonal D-re helyezése miatt a korábbi csomópontban, Fehérbézsentyől É-ra rögzített Árpád-kori, középkori lelőhely összefüggésben van-e a jelenlegi csomópont területével.

A 149+670–880 km szelvények között, a csomópont K-i szélén egy É–D-i kiterjedésű régészeti lelőhelyet rögzítettünk. É-i és D-i irányban is túlnyúlt a nyomvonalon; D-i határát megállapítottuk, É-i része Fehérbézsentyől K-re É felé húzódott. Elképzelhető, hogy összefüggésben van az előbb említett, a korábban tervezett csomópont területén megfigyelt Árpád-kori, középkori lelőhellyel. A lelőhely nagy részén ugyanis Árpád-kori, középkori edénytöredékeket, pl. rádlimintás oldaltöredékeket, bordás peremdarabot, egy-két aljtöredéket leltünk, amelyek a nyomvonalról É-ra sűrűsödnek, D felé egyre ritkulnak. A nyomvonal, illetve a lelőhely D-i részén őskori kerámia, egy-két kopott jellegtelen oldaltöredék került elő. A lelőhely egy É–D-i irányú dombhát felső részén húzódik. A nyomvonalba eső kiterjedése 210×46 m, Ny-i szélén 70 m széles, összesen 10 300 m².

A csomópont É-i felhajtó ágának É-i részén 2 db kopott, jellegtelen őskori és középkori edénytöredéket gyűjtöttünk mintegy 50–60 m átmérőjű körben. A lelőhely kiterjedése 2300 m².

A csomóponttól közvetlenül Ny-ra levő üzemmnökség területén, illetve attól NyÉNy-ra egy hosszú, É–D-i irányú dombháton mintegy 220 m átmérőjű körben kb. két tucat őskori (valószínűleg neolitikum–rézkor), egy-két római és néhány középkori edénytöredéket leltünk szórványosan. Az üzemmnökség területére eső lelőhelyrész területe 4500 m².

A csomópontba eső lelőhelyek, lelőhelyrészek együttes területe 17 100 m².

Munkatársak: Balla Krisztián, Molnár István, Nyári Zsolt.

GALLINA ZSOLT – SOMOGYI KRISZTINA

97. Füzér, Vár

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kö, Kú

2002-ben négy különböző jellegű kutatási feladatot végeztünk el a füzéri vár területén.

A kapubástya folyó helyreállításához kapcsolódva csak most nyílt lehetőségünk arra, hogy a bástya belső terét kitöltő, a 17. század közepén készült tömör falazat tetejét letisztítsuk. Ennek során egy nagyobb méretű ágyúlőrés és a hozzá tartozó kamrácska maradványai kerültek elő. A kamrácskához lépcső vezet le.

Ugyancsak az aktuális helyreállítási területhez kapcsolódva nagyobb felületen letisztítottuk a vár DK-i felében található ágyúállás utolsó járósíntjét. A feltárt területen napvilágra került a várfal felső részét egykor alkotó keskenyebb mellvédfal hosszabb szakaszának maradványa.

Egy, a várfalra merőlegesen kitéző kutatóárokkal teljesen átvágtuk a sáncot. Az árokban (13/c) a sánc gerendaszerkezetére derült fény, továbbá jelentős mennyiségű 16–17. századi leletanyagot is sikerült gyűjtenünk. Kiderült, hogy az ágyúállás kialakításakor a várfal belső oldala elé vékony köpenyfalat húztak, mellyel eltakarták a várfal külső oldalán látható lőrészek belső száját, tehát a lőréses külső köpenyfal – korábbi (de konkrét vizsgálat nélkül tett) feltételezésünkkel ellentétben – nem egykorú a sánccal, hanem valamivel korábbi annál. A lőrészekhez bizonyára fa gyilokjáró kapcsolódott egykor. A sánc kora a 17. század közepére tehető.

Két kutatóárokkal átvágtuk az É-i palotaszárny legkeletibb elemének, a Malompincének utolsó járósíntjét is (13/a–b). Az árokban 13–15. századi tűzhelyek platinijai kerültek elő.

Ebben az évben elkezdtük – de be nem fejeztük – a Malompince előtti ciszterna feltárását is. (Az illusztrációt lásd a 211. oldalon!)

SIMON ZOLTÁN

98. Gelse, Hosszúrét-dűlő

(Zala megye) Á

2002. március 14-én Gelsén ellenőrző terepbejárást végeztem azon a területen, melyen termálfürdőt terveznek létesíteni. Ezen a részen 1996-ban már jártam, a mostani terepbejáráskor megtaláltam ugyanazt az öt lelőhelyet, amit akkor, de most sokkal jobbak voltak a látási körülmények, mindenhol friss szántás volt. A korábbi jelentésemben szereplő információk nem bővültek, az ott leírt jelenségek és meghatározások megerősítést nyertek.

A kérdéses terület D-i részén van a legnagyobb lelőhely, melyen minden valószínűség szerint egy kisebb Árpád-kori település (falu) nyomait találtuk meg.

HORVÁTH LÁSZLÓ

99. Gőr, Kápolna-domb

(Vas megye) R, B, V, LT, Ú

2002. október 14. és november 6. között került sor a hitelesítő feltárássra. 1986-ban hidroglóbuszt építettek a domb D-i területére, a templomtól É-ra. Ennek során kb. 40×40 m-es területen semmisítették meg a régészeti objektumokat, köztük kb. 50 sírt (utóbbiak kora ismeretlen, de valószínűleg késő középkor–újkoriak lehetnek). 1988–1993 között végeztünk leletmentést a régészeti védettséget élvező Kápolna-domb teljes É-i bolygatatlan részére kiterjedő víztározó építését megelőzendő. A kutatást követően elhordták a domb É-i területét. A D-i terület feltárását a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal anyagi támogatásával tudtuk elvégezni.

Az egymással érintkező „A” és „B” szelvények (Ny–K-i irányú, összesen 12 m hosszú, 6 m széles, 72 m²) a templomtól DK-re a ravatalozótól D-re, a temető szeméthyűjtője és a ma meglévő utolsó sírok melletti terület kutatását tették lehetővé.

Ezen a kis területen megtaláltuk az 1969. évi ravatalozó-építés meszesgödörét, amely újkori sír tetejét bolygatta meg, illetve az 1. számú objektumunk tetejét.

A felső 25–30 cm erősen bolygatott és nagy mennyiségű régészeti leletanyagot (pl. késő bronz-kora vaskori bronztű, csontár, kerámia – utóbbiban kelta is van) tartalmaz, de jelenségek itt még nem foghatók meg.

A szelvényekben 19, igen mélyre (a mai felszíntől kb. 300 cm-re) ásott, keskeny, újkori (Ny–K-i tájolású, melléklet nélküli, szegelt koporsós) sírt konstatáltunk. Ezek egy részét feltártuk.

A szelvények területén tulajdonképpen két őskori objektumot találtunk, ami összhangban van a domb É-i oldalán végzett leletmentésen tapasztalt objektumsűrűséggel. Az egyik megkutatására nem volt mód, ugyanis csak egy igen kis része volt a szelvényben.

A másik – általunk 1. számmal jelölt – objektum valójában egy nagyméretű és igen mély (közel 3 m) gödör, amihez egy kisebb, sekély gödröcske is kapcsolódott. Utóbbiból csak néhány késő bronz-kora vaskori edénytöredék került elő. Az 1. sz. gödörbe 4 újkori sírt ástak, illetve vágtak bele. (A rombolás tehát szinte totálisnak mondható.). Az objektum – a betöltés legfiatalabb tárgyai szerint – a késő bronzkorra keltezhető.

Másodlagos helyzetben a lengyeli kultúra festett fázisának igen figyelemre méltó emlékényaga került elő. Sok radiolarit magkőmaradék, szilánk, penge stb., és rengeteg (kb. 25 kg-nyi) festett (sárga, vörös, fekete) edénytöredék, jól azonosítható úgynevezett házi kerámia, továbbá agyagkanáltöredék és mini edény. Ezen utóbbi időszak – a domb É-i része anyagának jelenlegi feldolgozottsági szintjén – nívumnak tekinthető.